

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto II.

V Ljubljani, 3. listopada 1906.

Št. 11.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17

Eliza Orzeszkowa.

Doleg Marije Konopnicke je na duševni njivi poljski najodličnejša delavka ter sploh najznamenitejša pojava v slovanski literaturi 19. veka Eliza Orzeszkowa, ki slavi letos štiridesetletnico svojega književnega delovanja. Orzeszkowa je potomka starega plemenitaškega rodu; po svojem aristokratskem očetu je podedovala trezen razum, energijo in ljubezen do dela. Po svojem mišljenju in čustvovanju pa je ta plodovita slovanska pisateljica docela demokratka. V njej se družita v harmonično celoto jasen, energičen, trezen razum z globokim, upravnim materinskim čustvovanjem. »Ničesar v življenju si ne želim tako« — je pisala nekoč Orzeszkowa — »kakor da bi spoznala popolnoma od početka do konca zgodovino vseh nizkih, bednih, zatiranih od usode in časa, tlačanih, izmučenih.« S temi besedami je označeno vse njeno književno delovanje. Dvigati padle in vse one, ki jih je sreča izdedinila, potezati se zanje, ščititi jih, ta namen se kaže v vseh njenih delih.

V prvem času svojega delovanja je bila Orzeszkowa vsekakor nekoliko tendenciozna. Prosveta priprostega ljudstva, odgoja mladine, ženska emancipacija, razmerje med ljudstvom in plemstvom, odnošaji židovstva, to so vprašanja, ki se pisateljica obširno bavi z njimi v svojih novelah in romanih ter jim posveča največjo pozornost. Vendar Orzeszkowe tendenca ni nikdar vsiljiva, njena dela so poleg socialne tudi velike umetniške vrednosti ter daleko prekašajo dela njenega največjega predhodnika, J. Kraszewskega.

Orzeszkowa je globoko prodrla v dušo, v mišljenje in čustvovanje priprostega naroda, ki ga je vzljubila z vsemi nervi bogatega svojega srca. Krasen in veličasten tip poljskega kmeta je podala pisateljica v svoji povesti »Cham«, kjer slika mojstrsko in s fino psihologijo mistično dušo poljskega seljaka, ki pojmi strašno resnobo življenja ter hoče živeti tako, kakor je ukazal Bog. V to povest je vlila Orzeszkowa del lastne svoje umetniške duše, ki išče večno resnico.

Izredno pozornost je vzbudil tudi Orzeszkowe roman »Marta«, ki opisuje plastične posledice one

slabe vzgoje, ki pretvarja ženske glave v modne magazine, a jim polni srca z nezdravo sentimentalnostjo — vzgoje, ki ne uči ženske življenja, kakoršno je ter je ne utrja za življensko borbo. — Pretresljiva slika materinske ljubezni se nam kaže v noveli »Mylord«, kjer žrtvuje priprosta lončarica vse, samo da bi se dvignil sin nad njen stan, da bi postal gospod. A medtem, ko hiti sin zamažati za srečo in zabavo, umira mati od gladi. »Ti edini Bog tam nad zvezdami moreš presoditi, kdo teh nesrečnikov je bil krvnik, a kdo žrtev«, s temi besedami se završuje povest.

V malodane vseh povestih Elize Orzeszkowe nastopajo v najsimpatičnejši luči zatiranci, od usode zavrženi in teptani. Predvsem se nam kaže pestra galerija izbornih očrtanih ženskih tipov. Tako more čutiti ter tako ženska, materinska čustva opisati le ženska.

Orzeszkowa je napisala doslej 60 del. Že pred desetimi leti je izdala 45 zvezkov, ki so prevedeni na mnogo jezikov; saj je Orzeszkowa znana po vsem kulturnem svetu. Slovenci še nimamo njenih spisov, pač pa je izdala Matica Hrvatska že dva zvezka »Iz zabranih pripovedi« Orzeszkowe. Hrvatski pač mora pri nas razumeti vsakdo. Ker poljski razume malokdo, naj torej čita prelepe povesti Elize Orzeszkowe vsaj v hrvatskem prevodu ter naj na ta način proslavi 40letno književno delovanje te velike svetovnoslavne Slovanke, Elize Orzeszkowe.

M. G.

Voščena sveča.

Spisal Silvín.

Solnce je sijalo skozi zaprašeno okno v malo sobo bolnika. Vroči poletni žarki so se plazili po postelji navzgor, poigravali se z gubami zamazane odeje in se razgubljali tam zadaj v kotu.

Mirno je ležal Jurij na hrbtu. Globoko udrte, višnjevo obrobljene oči so zrle vodeno v strop, kjer so se podile muhe in visele širokorazpletene pajče.

vine. Borna rdeča odeja je zdrknila na pol raz postelj, tako da so se videle izpod oguljenih rjuh suhe, upale prsi. Nekoliko okrvavljena srajca je bila razpeta in v ohlapno kožo so se začrtavala rebra, ki so se dvigala naporno, kot star, pohabljen in zarjavel stroj.

Zrak je bil okužen. Na tleh, ob vlažnem zidu so rastle plesnjive gobe. Nizko in majhno okno je bilo omreženo z debelim omrežjem in ob njem je viselo že obledelo-rdeče, vse zakrpano zagrinjalo. Videlo se ni pravzaprav nikamor. Pod oknom je stal svinjak in hlev, a poleg njega gnojišče, po katerem so brskale mršave kure, dalje je stalo nekaj sliv in velika hruška. To je bilo vse, kar je imenoval Jurij svojim — zadaj za hruško je bil že njegov sosed Pigačev, — le spredaj pred hišo je zelenelo še nekaj trave in doli v rebri je rastla goščava — — —.

Zaškripale so duri in prikazala se je na pragu velika, sloka ženska v visoko izpodrečanem krilu, kateremu ni bilo poznati prvotne barve, ker je bila pravzaprav le krpa poleg krpe in posvalkano z gnojem. Izpod cunjastega roba pa ji je gledalo dvoje koščenih nog, po katerih so se še stekale rujave kapljice — pokladala je bila živini. Ničesar ni imela na glavi. Razmršeni lasje so se ji vili nad zgubanim čelom, silili ji v majhne, sive oči nad koničastim nosom, pod katerim so se pregibale velike brezzobe čeljusti.

»Meta, si že pomolzla?« — jo je vprašal poltiho s hropečim glasom bolnik. Kravica mu je bila najljubše bitje in imel jo je še bolj v čisljih, kot pa ono staro, že napol trhlo hruško, o koji je vedno dejal, da je ni boljše niti doli v dolini. A tudi svinjad in Meta sta mu bila pri srcu; pa žena ga je često bila po hrbtu — no, bil je slaboten, ona pa močna in svinje niso nič kaj rade žrle. To mu ni bilo všeč.

»Kako pa!« — mu je pritrdila žena in pričela premetavati po svoji postelji. Na slami pokriti z rjuho in sivim kocom je ležala njena praznična obleka. Včeraj se je vrnila z božje poti. Da sprosi svojemu možu zdravje — je rekla Pigačevi Marjani, ko jo je naprosila, da pošlje sempatja koga pogledat po starem. »Gospodarja mora imeti hiša! Kaj če mi umrje? Sama ostanem in bajta se mi podre — kdo bo potem pasel kravo in nabiral smolo?«

»Malo vode mi daj!« Dvignil se je malce, prsa so mu zahropela in lotil se ga je suh kašelj.

Vzela je napol razbito steklenico raz peč, vlila nekoliko vode v skudelico — kozarca pač ni bilo — podprla mu glavo in vlila tekočino v usta. Roke so se ji tresle in nekaj kapljic je steklo po izsušenem grlu doli na blazino. Sedla je potem na postelj, položila roke na kolena in pričela misliti o božji poti. Kako lepo so govorili gospod župnik o papežu, ki so umrli in bili tak reveži!

»Umrli so« — je povzela po daljšem molku.

»Kdo?«

»Papež!«

»Tako« — obrnil se je proti zidu in se odkašljaj. Umreti bo moral tudi on. Vsi morajo — tudi kravica bo naposled poginila — in solza mu je stopila v oči. Ni mu bilo težko zapustiti sveta, ali misel na kravico ga je mučila. Kdo jo bo gnal na pašo, pokladal ji — — in kdo bo gledal na hruško? Meta se že stara, tudi pokašljava včasih, opraviti ne bo mogla vsega — — S takimi vprašanji se je mučil cele dneve, premetaval se ponoči po postelji, da mu je zlezla odeja na tla in ga je vedno silil kašelj.

»Hu-hu — Meta, daj — hu-hu — no vode!« In ona je vstala, prižgala lojevo svečo in se pri tem spomnila, da nima nobene voščene, če ji umrje, lojevke pa vendar ne more postaviti k mrliču. V takih trenutkih jo je obšla misel, da bi stopila doli na klanec h kapelici in vzela ono svečo, ki leži tam v kotu za mater božjo. Nihče je ne bo videl — in — — ali je to greh? Še nikdar ni vzela nobene stvarice, niti suhljadi se ni pritaknila v Pigačevini, ki leži tam, ne da bi jo kdo pobral in trohnil. Ozrla se je na moža, ki je ležal razgaljen na podvitih rjuhah in hropel. Nekaj jo je zbadlo, ko ga je videla tako suhega. Zgrozila se je in za hip jo je prevzelo zaničevanje in sovraštvo do onih, ki imajo voščene sveče. Ne, ne — ni greh, mati božja dobi drugo —; a Jurij bo tako lahko umrl, ko mu prižge lepo, rumeno voščeno svečo in ga ne bo dušil dim lojevke.

»Kako to dobro de!« — je zamrmral bolnik, ko je izpil vodo. »Pa glej, da ne bo sivka žejna! Ali rada pije?«

»Rada.«

Nekoliko pomirjen je kmalu zaspal, žena ga je skrbno pokrila. Ni mislila na spanje. V sami srajci je sedela na škrinji in mislila na moža, ki je še pred mesecem prodajal smolo doli po dolini. Vroče je bilo, da se še živini ni zljubilo jesti. Nesla ji je ravno, ko je prilezel ves vroč in prepoten po klanecu navzgor. »Hej, Meta,« ji je vpil že od čaleč, »malo vode mi prinesi, pa one izpod studenca.« In od tedaj ni več vstal. Že prej je včasih tožil, da ga tišči v prsih in pljuval je kri, a njej še na mar ni bilo, da bo kdaj kaj hudega. In sedaj tako naenkrat, pa ravno v času, ko je največ dela. Pokositi bi morali otavo, stelje tudi ni več in do goščave je daleč, sama ne more, sosedovi pa tudi ne utegnejo.

Stisnila je glavo med roke, oprla komolce na kolena in srepo zrla tja v okno. Počasi se je svitalo. Megle so polegale zunaj po travnikih in se vlačile leno gori med goščavo. Rožno oranžna barva, ono malce neba tam v ozadju je prehajalo v zelenkasto rumeno. Polagoma so izgubljali hribi in drevje nejasne obrise in se začrtali v raztopljenem zlatu, a megle so izginile in povsod, po drevju in travnikih je zažarelo milijard rosnih biserov v poljubu vzhajajočega solnca. Tudi k nji so prihajali oni solnčni žarki preko sliv — prav k njenim nogam so legli. Doli od sv. Marjete

se je oglašal zvon. Obrabil se je že v teh dolgih letih, a njej se je zdel njegov glas še vedno tako čist in mil, kot tedaj, ko so ga pripeljali. Spominja se še dobro — bilo ji je komaj deset let — v spomladi ko so oče orali.

Stresnila se je — vzbudila se iz sanj, pogledala po možu, ki je težko dihal in nezadovoljstvo je na njenem obrazu še bolj včrtalo globoke gube. Še sveče nima pri hiši, a doli leži brez potrebe. Šmarjeva Urša jo je darovala, ko se ji je pozdravila roka. Oljnata svetilka gori pred mater božjo, čemu je torej svečal? Osuši se in razpade — ona pa nima ničesar od tega. — Ko bi bila vendar njena — —. Še pri Špeharju so jo imeli, ko so vendar večji reveži in nimajo niti krave, nego suho kozo, — pa bi njen mož ne imel lepe rumene sveče. Ponos se ji je vzbudil, ježno je stisnila pesti in odšla v kuhinjo, da skuha malo prežgane juhe. Ko je pokladala živini in sekala drva so ji prešle misli o sveči, a kadar ni imela opravila, so jo tembolj nadlegovale, sčasoma pa se jih sploh ni mogla več odkrižati. — — —

* * *

»Kako sem upehana« — je dejala sosedica, sedla na tla poleg ognjišča in vzela iz košarice belega kruha in surovega masla. »Pa daj svojemu staremu, prinesla sem to od Štembarja. — Kako mu je?«

»Tako, kot vedno, toži, da ga tišči v prsih in kašlja cele noči. Moj Bog, kdaj bo konec? Ko bi vsaj ozdravel — košnja nas čaka.«

»Ne, Meta, ne bo več kosil — ž njim je pri kraju. Le prosi Boga, da ga kmalu reši. Ali imaš kako voščeno svečo pri hiši?«

»Menda« — je odvrnila plaho Meta, posegla v peč in v razburjenosti prevrnila lonec. Pokadilo se je, ko se je razlilo kuhano zeljše po žerjavici in sopara je zadisala po ozki, s sajami pokriti kuhinji. Ni je imela, a vendar ni hotela priznati tega sosedu, čeprav se še ni sprijaznila z mislijo, da vzame svečo v kapelici.

»Imaš li ti katero?« Ni ji gledala v obraz, njene oči so se uprle v žerjavico, čutila se je že napol krivo in zdelo se ji je, da ji sili kri v glavo in jo sosedica premostriva, kakor da bi vedela njene misli.

»No — dovolj boš imela eno! Pravijo, da leže papež v cerkvi in da gori toliko sveč krog njih, da je svetlo kakor tedaj, ko je gorela Mihčeva bajta.«

»Pa so same voščene?«

»I seveda — od vseh krajev so jih nanosili ljudje.«

Meta je zrla še vedno v peč in videla v duhu one neštivilne sveče pri papežu. Vse gorijo tako lepo in nič se ne kadijo, vse so lepo rumene in dišijo po medu — — —

(Konec prih.)

Nikar . . .

Nikar ne vpleti vseh cvetic,
ko spletaš rajnim vence,
kaj mar ne vidiš mojih lic
mrtvaško-blede sence? . . .

Prihrani zame kito cvetk,
vsaj ti, dekle prijazno,
da mi ovenčam koncem spletk
skrivaj gomilo prazno.

V naročje svoje smrtni sen
prav kmalu me objame,
in da še takrat cvet noben
ostal res ne bi zame?

Naj cvete cvet mi vsaj tedaj,
ker cvel mi ni nikoli,
ko zapustim ta solzni kraj,
pozabim svoje boli . . .

I. K.

Novi zakon.

Borba za ženske duševne, socialne in politične pravice bo imela vsekakor še druge, dalekosežne posledice: donesla bo v življenje nedvomno tudi nov zakon. Še do nedavna so se celo jako prosvetljeni naobraženci bali izomikanih in samostojnih žen. In tako se je dogajalo in se še dogaja, da se poroče veliki učenjaki, umetniki in pisatelji z duševno povsem neznatnimi ženskami. A ko postanejo možje po preteku medenih tednov mahoma nezadovoljni, ko se začno doma dolgočasiti ter jih je v družbi parkrat prav občutno blamirala lepa, a nevedna in puhloglava ženica, tedaj izpregledajo. Nekateri se vrnejo v svoje fantovske družbe, drugi pa se vržejo v naročje kake duhovite ženske iz takomenovanega polsveta; oproščajo jej vse prejšnje življenje, vse njene nove grehe — zaradi onih par ur prijetne zabave, ki jim jo more dati inteligentna in naobražena ženska.

Tesnosrčni moški, katerim je duševno obzorje jako ozko, si poiščejo ženske, ki so še manj razvite od njih. Kajti za vsakega glupega moža živi še bolj glupa žena. Taka glupa, a sicer dobra žena ima seveda svojega moža za veliko svetlo luč ter ga vedno potrjuje v njegovem tesnosrčnem ravnanju. Glupa žena je srečna, da sme služiti svojemu možu kot sužnja. Nobene svoje volje, nikake svoje misli nima. Vse njeno življenje je ena sama velika žrtev — najprej možu in pozneje otrokom.

Žena nove dobe, novega zakona pa ni taka. Ona zahteva ono, kar daje sama. Ona neče, da bi bila možu le igračka, niti tiho solnce, ki vedno le daje in razsiplje žarke na vse strani, zase pa ne potrebuje ničesar. Nova žena se je zbudila in zna ceniti oba spola — moža in — sebe. Ona noče biti samo gospodinja s svojimi stoterimi malenkostnimi posli, neče izgubljati v tem vsega svojega duha, svežosti svojega uma, svojega življenja, svoje mladosti. Nova žena hoče s pametno in razumno uredbo pridobiti en del dne tudi zase, za svojo izobrazbo, za kretanje v življenju. Vse hoče razumeti, da ne bo treba kdaj otrokom odgovarjati na njih vprašanja: »Vprašajte očeta, jaz ne

vem tega.« Žena novega zakona pa zaradi tega ne bo nikako polmoško bitje, nego samo duševno in umstveno sveža soproga in mati, ki bo prožila svoji rodbini pravo temeljito odgojo ter bo vvedla v hišo red in higijeno. Ako bo treba, pa bo tudi pomagala možu služiti novce.

Naravno je, da bo taka žena tudi močnejša, odločnejša, samostojnejša, kot so bile dosedanje žene. Ona pričakuje od moža, ki mu je dala svoje življenje, vse, kar mu daje sama: ljubezen za ljubezen, zvestobo za zvestobo, obzirnost za obzirnost, popustljivost za popustljivost! — Ali se more razumen mož tega bati? Nasprotno, more in mora se le veseliti. Taka žena bo le rešitelj mladega moškega naraščaja, ker ga bo učila, da mož, ki hoče vzorno, ponosno in zvesto ženo, ne sme stopati v zakon kot mlad starec ali tudi kot resničen starec, ko je že truden življenja in ljubezni!

X

Vsakdanjost.

Bilo je v mojih otročjih letih, ko nam je naš stari, črni učitelj razlagal in vtepal prve skrivnosti splošnega znanja.

Nekega toplega popoldne nas je peljal v svoj vrt, ki je bil poln mladega drevja. To je bila skrbno gojena njiva, polna kvišku kipečega življenja. In glej čudo! Tisti naš stari učitelj, naš strah in trepet, je podaril vsakemu izmed nas mlado cepljeno drevesce. To je bilo veselja! Hiteli smo domov in vsakdo je našel košček zemlje, kamor je vsadil tisto golo, nežno stebelce.

Kri mi je stopila v mlado lice in srce mi je utripalo veselja, ko sem iskal za svoje drevesce primerne prostora, kjer bi bilo obvarovano pred hudobneži. Izkopal sem končno vendarle pred hišo svojega očeta jamico in zakopal vanjo nežne korenike. In drevesce je jelo brsteti...

*

Potegnil je drug veter in zapustiti sem moral svojo rojstno hišo. Težko sem se ločil od nje, a še težje mi je bilo po drevescu, vsaj je bilo izključno moje. Vse moje življenske sile v obliki skrbi so se osredotočile na tej mladiki, ki je zelenela in rastla. Toda cvetu še ni bilo. Omamljala me je misel na ono pomlad, ko bo pričelo to drevesce poganjati tiste skrivnostne popke, iz katerih zasvetijo beli in rdeči

cvetlični lističi. Oj, takrat bo stopalo to mlado življenje v svojo moško dobo, takrat bo rodilo sad.

To so bile opojne misli, polne nad in sladkega pričakovanja!

*

Minula je dolga vrsta let, in cveteti je pričelo tudi ob mojih sencih. Vrnil sem se. Pred mojo rojstno hišo se je razprostiralo košato drevo. Močno deblo je nosilo močno vejevje. In tedaj je zaorilo moje srce svečano himno v skrivnostnih močeh življenja. Bilo si ubogo, šibko drevesce, — danes te ne podere noben vihar; prej si brstelo le neznatna peresca, — danes se šibi tvoje vejevje od teže sočnatega sadja. Mimgredoči so rekali: to je lepo, zdravo drevo, ki prinaša obilo sadu, a srce se jim ni zganilo. Jaz pa sem sedel v tvoji senci in takrat sem postal zopet deček z rdečimi lici in srce mi je utripalo.

*

Življenje, koliko obrazov imaš? Upognilo si moj tilnik, toda nisi ga zlomilo!

Minula so zopet leta. Hiša mojega očeta je prišla v roke tujih ljudi in ž njo moja jablan. V hišo so se naselili drugi obrazi in druga srca. Med tistimi tujci pa je prišla tudi neka postarna in bogata gospa. Moja jablan je raztezala svoje veje ravno pod njeno okno...

Izginil je jedva sneg po ravninah in po gričevju. Vodé so šumele skrivnostno, popje na drevju se je smolilo; — vsa narava je šuštelá pesem o vesni.

In vesna je prišla vsa odičena s cvetjem in pričela je cveteti tudi moja jablan.

Tista postarna, bogata gospa je odprla nekega jasnega jutra svoje okno, in svatovsko cvetje moje jablani, tisto mlado življenje se ji je smejalo v obraz. Njen obraz pa je zatemnel in postal še bolj star in oduren, nego je bil sicer.

»Oh, te neokusne barve, to zagorelo rdeče...«

*

Šel sem naslednjega jutra zopet enkrat mimo svojega rojstnega doma, da vidim svojo jablan. Še predno sem dospel tja, šinila mi je zopet kri v lica in srce mi je jelo utripati kot nekdanj, ko sem bil še deček. Toda, to pričakovanje ni bilo sladko, to upanje ni bilo zlato: po okolici so odmevali udarci sekire...

O, zla sumnja!

Moja jablan je ležala na zemlji, uničena...

Tvoja volja, postarna gospa, ti bogata tujka — je bila izpolnjena...

Janez Rozman.

Boj mrčesom!

Da obvaruješ stanovanje pred mrčesi, treba strogo nadzirati vsakdanje čenje vseh prostorov v hiši. V prahu in nesnagi se namreč kmalu zarede razni mrčesi, ki so velika nadlega v stanovanju. Vendar pa se pojavijo celo v zelo čednih stanovanjih molji, ščurki, stenice, miši in podgane. Lahko se namreč zgodi, da pridejo od drugod, ali da jih zaneso drugi ljudje v hišo. Zato treba v tem oziru vedno in vedno pozornosti.

Molji se radi vgnezdijo v kožuhovino in v volnene obleke ter napravijo s tem mnogo škode. Kakor hitro postane na spomlad toplo, zlezejo te krilate živalice iz svojih skrivališč; najlažje jih zapaziš zvečer, ker hite vedno k luči. Molji ležejo jajčeca v blago; iz teh se izležejo škodljive gosenice, ki lahko zgrizejo vso obleko. Te gosenice treba skrbno zasledovati in preganjati, preden se izpremené spomladi v metuljčke. Molji se zlasti radi lotevajo obleke, v kateri so mastni madeži. Zato je treba iz obleke odpraviti takoj vse madeže.

Da preženeš molje, stepaj večkrat obleko, posipaj jo s Zacherlinom, ali pa natresi na žerjavico Zacherlina ter drži nad tem dimom obleko. Tudi s terpentinovim oljem lahko preženeš molje. Nakapaj ga na pivnik, ki ga deni med kožuhovino ali obleko. Če so v kaki stvari molji, treba vse to večkrat ponoviti.

Da ohraniš kožuhovino in obleko pred molji, si napravi tale dobri pripomoček: Vzemí $\frac{1}{8}$ litra vinskega cveta in prav toliko terpentinovega špirta ter raztopi v tej zmesi 30 gramov kafe. Tekočine hrani v dobro zamašeni steklenici. Preden jo uporabljaš, potresi čvrsto steklenico, da se tekočina premeša; namoči ž njo večkrat zganjen pivnik ter ga položi med sukno ali kožuhovino. Močni duh te tekočine zamori molje; obleka pa na zraku hitro zopet izgubi ta duh. Tudi tiskalnega črnila (Drukerschwärze) ne prenesejo molji. Umij zaboj, prelepi dno in vse stranske deske s sveže tiskanimi časniki, natresi na dno kafe, spravi obleko v zaboj, potresi povrhu kafe, pokrij obleko zopet s časniki, zabij zaboj in ga spravi na hladen prostor.

Muhe, ki vse oblezejo in vse ponesnažijo, preganjaj s Zacherlinom. Zapri okna in vrata sobe ter nabrizgaj Zacherlina na vse strani. Čez pol ure se vrni v dotično sobo in našla boš neštevilno muh po tleh. Pometi jih v smetišnico in jih popari. Okna pa zaštri z gosto mrežo, da ne morejo zopet druge muhe v stanovanje. Poleg tega preganjaš tudi lahko muhe z vejami ter zapreš potem okna ali jih loviš v steklenice, navlašč za to pripravljene. V zadnjem času love muhe tudi na »Taglefoot«, to je z nekim lepom

namazan papir; toda ta vrsta zatiranja muh je precej ostudna. — Vsekakor pa je treba muhe preganjati temeljito, ker sicer je vsako čenje zaman in se v kuhinji kaj rado zgodi, da zaidejo celo v jedi.

Še ostudnejše kot navadne muhe, so mesarske muhe, ki ležejo v meso jajčeca, iz katerih se razvijejo črvi. Tako se lahko zgodi, da je kosček mesa v enem ali dveh dneh ves živ črvov. Zato treba meso in druga živila zlasti poleti pokrivati, zavijati ali jih devati pod poveznik iz gosto pletene žice ali iz tula. Tudi si lahko daš narediti pri mizarju ogrodje za gajbico, katero obij s tulom ali organtinom; to gajbico obesi na kavelj, ki ga zabij v strop shrambe ali kleti in spravlja vanjo živila. Pazi pa, da bo vedno dobro zaprta.

Mravlje, ki zlasti rade pridejo k sladkorju, pokončaš lahko na sledeči način: Namoči gobo v vodo, v kateri raztopi precej sladkorja; ožmi gobo nekoliko in jo deni tja, kamor navadno prihajajo mravlje. Čez malo časa se bo zbralo veliko število mravelj na gobi, ki jo tedaj vrzi v krop. To ponovi večkrat.

Najnadležnejša in najostudnejša golazen v stanovanju so stenice, ki jih prinesejo ljudje z obleko ali s pohištvo v čista stanovanja. Stenice se jako hitro množe ter je treba posebne paznosti in vztrajnosti, da jih zatreš. Stenice so zlasti rade v posteljah, v žimnicah, za okvirji slik i. t. d. V stanovanju, kjer so stenice, treba vsako stvar posebej razdreti, natančno pregledati in namazati vse špranje s kako tekočino, ki umori stenice. Take tekočine so: krezolinova voda (na 1 liter vode vzemi 10 žlic krezolina), terpentinovo olje, solni cvet (Salzgeist) in terpentinov cvet, vsakega polovica, sok od svežih kumar i. dr. Ko si namazala z eno teh tekočin, natresi povrhu še Zacherlina. Vse to pa moraš večkrat ponoviti. Posebno pozornost obračaj na postelje, ki stoje blizu peči ali v kuhinji. Tla pomivaj z vročim ostrim lugom ali s klorovo vodo. Vse razpoke in luknjice v stenah, ob vratih in ob oknih treba globoko z nožem izpraskati ter nanovo zamazati z apnom, kateremu primešaj solne kisline. Slike vzemi iz okvirjev, ki jih namaži s terpentinom. Če so zašle stenice v žimnice, zofe in mehke stole, je pač najumestnejše vse razdreti ter dobro očediti, sicer se boš stenic težko iznebila. Vsa sumljiva mesta treba dalje časa vsak dan pregledovati in stenice pokončavati. — S kropom tudi zamoriš stenice; kar moreš, torej popari.

Bolhe se rede v prahu in nesnagi. Zato je tudi najboljše in najzanesljivejše sredstvo proti bolham — čistost. Pometaj, pomivaj, briši, iztepavaj, krtači in zrači temeljito, pa gotovo ne boš imela v stanovanju dosti bolh.

Dobro sredstvo proti bolham je Zacherlin, ki ga nabrizgaj po tleh in v postelje. Tudi kamilice bajé zamore bolhe. Potrgaj jim cvetove, katere natresi v postelj in po tleh.

Uši je najti le pri najmalomarnnejših in najbolj zanikarnih gospodinjah. Vendar pa se tudi najsnažnejšemu človeku lahko pripeti, da jih dobi od drugih ljudi, n. pr. na potovanju, v tuji postelji, v šoli, v cerkvi i. dr. Uši odpraviš s skrbnim česanjem z gostim glavnikom, z umivanjem glave ter z nekim mazilom, ki ga dobiš v lekarni. Če so zašle uši v obleko, popari dotične stvari z lugom.

Ščurki so kaj radi po kuhinjah in shrambah. Podnevi jih ni videti, zvečer ko je že vse temno, pa prilezejo iz svojih bivališč: izpod ognjišča, iz raznih luknjic in špranj ob stenah ter oblezejo vse kuhinjsko orodje, vsa nepokrita živila, celo na stropu jih najdeš in pridejo tudi v sobe. Nekatere gospodinje trdijo, da ščurkov ni mogoče pregnati, a to ni res. Pojdi vsak večer, ko je bilo povsod že nekaj časa temno, v kuhinje in shrambe, pobijaj ščurke z metlo, natresaj vsa njih bivališča na debelo s Zacherlinom in pobijaj jih zopet zjutraj, ko prilezejo ščurki omamljeni od vseh strani. Pred vsem pa ne puščaj v kuhinji nič nesnažnega, zapri in poskrij vsa živila, pazi, da bodo tla vedno suha, čedno pometena in počejena. Če ne bodo imeli ščurki ničesar jesti, bodo kmalu ostavili stanovanje. — Tudi fosforovo mazilo, ki ga dobiš v lekarni, je dobro sredstvo proti ščurkom. Namaži to mazilo na liste sveže solate, posipaj jih še s sladkorjem in nastavi liste na različna mesta, kjer so ščurki. Ali: Zmešaj prav dobro 5 delov boraksa, 3 dele sladkorja in 2 dela pšenične moke. To raztrosi v majhnih koscih po tleh. Ako se ščurki te zmesi najedo, tudi poginejo. — Če so ščurki pod ognjiščem, zažgi večkrat velike kose papirja in jih potlači goreče pod ognjišče. Ker so ščurki navadno v špranjah ob steni, zamaži vse špranje z malto, kateri primešaj raztopljenega galuna. Jež je tudi dober zatiralec ščurkov.

Če so prišle miši ali podgane skozi kake luknje v stanovanje ali v klet, zamaži dotične luknje z zdrobljenimi črepinjami od stekla, zapri v stanovanje lačno mačko in nastavlaj tako dolgo dobre pasti, da zatreš vse miši in podgane. Vendar devlji v nastavljeni past vsakokrat drugo vabo n. pr. slanine, masti, kosec klobase, malo oreha i. t. d. Miši so namreč jako premetene živalice, ki hitro opazijo zvijačo. — Miši in podgane tudi lahko pokončuješ takole: Izvaljaj iz drožja male kroglice, ki jih raztrosi v primerni množini po onih prostorih, kjer so miši ali podgane. Objednem pa nastavi polno posodo vode, da morejo miši do nje. Po povžitem drožju začne namreč miši žejeti, da pijejo vodo brez konca in kraja. Drožje se v želodcu raztopi in ga končno razžene. Miši torej poginejo. — Tudi v lekarni je dobiti razne mišje in podganje strupe. Toda poleg nevarnosti, da bi povžila ta strup tudi lahko kaka domača žival ali celo kak otrok, ima tako zastrupljenje še drugo slabo stran. Preden miši in podgane poginejo, se zarijejo v svoje luknje; tu potem segnijo in razširjajo ostuden smrad.

Kukce, ki vrtajo po lesu hišne oprave, zamoriš s terpentinom, ki ga nalij v zvrtane luknjice. Nato zamaži te luknjice še z vročim tekočim lepom.

Listne uši zamoriš z dimom od tobaka. Tudi polonice preženo te uši; prinesi jih s polja domov in jih deni na cvetlice. — Ali: Posuši dobro končke smodk ter jih zdrobi v prah, ki potresi ž njim zjutraj rastline, dokler so še rosne. Ali pa prevri tobak v vodi in poškropi s to ohlajeno vodo sadna drevesa, cvetice in druge rastline. Na ta način odpraviš vse listne uši, bolhače in drupe, rastlinam škodljive mrčese. — Bolhače preženeš tudi s pepelom od drv; potresi spomladi zjutraj in zvečer rastline s pepelom in bolhači bodo izginili. *Ivanka Smrekarjeva.*

Doma.

Piškotki k čaju. Zgneti v testo 56 dek fine, presejane moke, 25 dek sladkorja, 3 cela jajca, 6 dek surovega masla, $\frac{1}{2}$ litra sladke sveže smetane in 5 dek jedilne sode (dvojno ogljeno kislega natrona). Zvaljaj testo in izreži z modelčki iz njega različne oblike, ki jih speci v pečici. Te vrste pecivo se jako dolgo ohrani.

Fin suhor. Mešaj pol ure 50 dek sladkorja s petimi celimi jajci, potem prideni nastrganih olupkov polovice limone, dve žličici vanilijevega sladkorja, eno žličico cimeta, 6 dek drobno zrezanega citronata, 18 dek na tanke rezance zrezanih mandljev in 26 dek najfinejše pšenične moke. Zmešaj to testo in ga deni v namazano formo. Peci suhor eno uro, potem reži še vročega in ga v pečici na obeh straneh lepo rumeno opeci.

Slovenski trgovsko-obrtni žepni koledar 1907. G. Fr. Zelenik je izdal za l. 1907 jako ličen in za trgovce in trgovke velekoristen žepni koledarček. Vsebina mu je med drugim sledeča: Koledar za navadno leto 1907. — Avstrijske nove in stare mere in vage. — Blagovni besednjak. — Brzjavstvo. — Izterjatev tisoč kron presegajočih zneskov potom poštnih nalogov. — Kako se dobi kredit. — Kako se prihrani denar. — Kolekovanje trgovskih knjig, kontokorentov, nakaznic in računov. — Kolkovine. — Kontokorent. — Trgovske kratice. — Napoved obrti. — Obrazci terjatve, tožbe, vloge za odškodnino vsled zamude pošiljavne dobe ter za napoved ustanovitve obrti. — Kako se računajo obresti. — Obrestni divizoriji. — Odpoved službe. — Odškodnina (za prekoračenje vožne dobe. — Opominjanje. — Pošiljavna doba za blago po železnici prejeto. — Poštna hranilnica. Naj zadošča, da navedemo en del vsebine. Vsakdo razvidi že iz tega, da je koledar res praktično urejen ter bo dobro došel trgovcem, obrtnikom in tudi zasebnikom. Y.

Svoji k svojim.

Pred kratkim sem slišal zabavljati, češ da je to geslo že staro, oguljeno in da nima več vpliva. Istina je, da se rabi že precej časa, istina je pa tudi, da še takrat, ko je bilo novo, ni imelo tistega uspeha, ki bi

ga moralo imeti in ki bi bil v našo korist. Gluha ušesa smo imeli takrat in gluha so še danes. Trebalo bi gromovitega glasu, da bi ne preslišali poziva: svoji k svojim!

Zakaj kličemo vedno, zakaj pozivlja in poydarja »Slovenska Gospodinja« v vsaki številki: svoji k svojim? Zato, ker smo mi potrebni podpore, moramo podpirati svoje podjetnike in obrtnike, moramo se držati tega, kar je narodnega, domačega, moramo ljubiti in spoštovati jezik, katerega govori in nas je učila naša mati.

Ni sramota biti sin ali hči malega, revnega naroda, pač pa je največji greh, sramovati se svojega rodu. Zaničevanja vreden je vsakdo, in naj si bo še tako imenitna glava, ako mu je naš narod in naša govorica prenizka in preveč priprosta. Res nas je malo število, toda v svojo škodo smo preveč ponižni, preveliki klečeplazci; lahko bi bili ponosni, ker naša preteklost je, dasiravno žalostna, vendar slavna.

Hrabri so bili naši pradedje, s svojo krvjo so napojili rodno grudo, katero so morali braniti pred raznimi sovražniki. Žrtvovali so svoje življenje, samo da so zavrnil napade ropoželjnih Turkov. Kdo je branil Nemce teh roparjev, kdo preprečil pustošenje severnih pokrajin? Bili so to naši predniki, bili so to Jugoslovani, tedaj tudi Slovenci. Kdo se je bojeval z največjo hrabrostjo v raznih vojskah, kateri polki so želi največ pohvale! Bili so to sinovi zaničevanega slovenskega rodu, to so bili slovenski polki.

Hrabri in vztrajni so bili naši predniki, ugonobili jih niso ne Turki, ne vojske, vničiti niso mogle vse mnogoštevilne neprilike njihove govorice in njih šeg.

Kje pa je danes tista hrabrost naših prednikov, kje tista vztrajnost! Ali so morda bratomorni prepričani znak hrabrosti, ali je naš »Kucheldeutsch« znak zavednosti in ljubezni do našega jezika? Ne! To so obžalovanja vredni pojavi in zagadelj prosimo Slovenke, katere še čutite ljubezen do naše dece, imejte pred očmi naše žalostno stanje, delujte z vsemi silami na to, da izginejo ti pojavi.

Saj hrabri smo tudi mi, kadar branimo druge, kadar se prepiramo med seboj, ali nastopa proti narodnemu sovražniku nimamo, preboječi smo, prepornižni. Tukaj je treba pomesti, tukaj povzročiti prevrat, in v to ste poklicane tudi Slovenke.

Finske ženske so izvojevale sebi in svojemu narodu pravice, katerih bi moški nikoli ne dosegli. Ženska je namreč v zasledovanju cilja mnogo vztrajnejša, podjetnejša kot moški.

Pokažite tudi ve, Slovenke tisto vztrajnost in delavnost, katero je pokazalo finsko ženstvo in to je bilo v prvi vrsti priprosto ženstvo. V njih prvih vrstah so korakale tudi najpriprostejše delavke.

Leskovec je pisal dolg roman. Imel je mnogo izkušenj in domišljal si je, da ve sedaj, kako je treba pisati, da bode ustregel urednikom in bralcem. Ta

Slovenke! Tudi ve delujte za svoje in svojega naroda pravice, delujte za našo bodočnost. Pričnite najprej pometati pred lastnim pragom, iztrebite najprej narodne grehe v svoji družini. Vzgajajte deco v narodnem duhu, vzgajajte jo tako, da bo samozavestna in ponosna na slovenski rod.

Pokažite se pa tudi v javnosti, da ste rojene Slovenke in nemškutarija bo izginila čez noč iz naše srede. Poslužujte se povsod slovenskega jezika, ki je lep in blaglasen. samo treba govoriti pravilno slovenščino, ne pa izprijene in spakedrane. Držite se posebno res še starega, ali vedno pomembnega in potrebnega gesla »Svoji k svojim«.

Podpirajte domačina, rabite slovenske izdelke, zaničujte vse tuje.

Razširjajte, priporočajte in naročajte »Slovensko Gospodinja«. Bila bi to največja nemarnost, velik znak nezavednosti in zaspanosti, ako bi si ne naročila vsaka Slovenka tega edinega slovenskega ženskega lista, ko je vendar takorekoč zastoj.

Samo listke, ki so pod pokrovcem vsake škatlice »Zvezdne cikorijske« je poslati kot naročnino. Čez milijon kilogramov se porabi na Slovenskem cikorijske, ali le tuji izdelek. Žalostno je to, ko vendar danes prekaša »Zvezdna cikorijska« vse tuje izdelke. »Zvezdna cikorijska« je danes najboljša, to je izdelek, ki se mora vdomačiti kakor pratika v vsaki slovenski hiši. Kakor je pratika v vsaki hiši, tako mora biti namesto tuje le »Zvezdna cikorijska« na polici slovenske kuhinje.

Katera Slovenka pravi, da »Zvezdna cikorijska« ni dobra, ta obrekuje, greši po nepotrebnem proti narodnemu podjetju in geslu »Svoji k svojim«. — Slovenke, pričnite tudi tukaj odločen boj proti tujim izdelkom, postanite bojevalke za našo narodno samostojnost.

MAGGI JEVA ZABELA za juhe in jedila

je neizogibno potrebna v vsaki kuhinji, kajti le z njo se naredijo slabe juhe okusne. Zelo izdatna in zato v porabi poceni.

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

tovarna mila
in maščobnih izdelkov v Kranju
priporoča kemično čista mila vseh vrst.
Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav
uspešno z vsakim tujim proizvodom.
Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Moški in ženski čevlji
od gl. 2'90 naprej. — Prave ruske
galoše, gamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitalske ulice šte. 9.

Tellova čokolada

posebno fina vrsta, ki se
je nekuhana. Cena ko-
mađu od 10 vin. naprej.

Dianina čokolada

fino zmleta in krepkega
kakavovega okusa. Cena
komadu od 40 v. naprej

Smetanasta čokolada

z dodatkom najfinejše
smetane, prav nežnega in
prijetnega okusa. Cena
komadu 30 vin.

Hartwig & Vogel, Bodenbach.

Dobiva se v Ljubljani
skoro v vseh dotičnih
trgovinah.

L. Mikusch

Ljubljana

Mestni trg št. 15

priporoča

dežnike
in solnčnike

po najnižjih cenah.

Prekupeem so cenilniki
franko na razpolago.

Zakonito zajamčeno: Kaznjivo je vsako ponarejanje in vsak ponatis.
Neznanje zakonov ni nobeno opravičevanje.

Sodnik: Zatoženec, vi ste ves svoj
denar skoro do zadnjega potro-
šili za ničvredna in breuspešna
sredstva, četudi ste morali vedeti,
da je **samo Thierry-jev bal-
zam in centifolijsko mazilo**
edino najzanesljivejše in naj-
uspešnejše zdravilo v vseh slu-
čajih in da je to tudi s tisoči
zahvalnih pisem dokazano.

Zatoženec: Žal, da sem se dal
večkrat pogovoriti in sem po-
segel po prvih bližnjih ponude-
nih mi sredstvih in ponarejenih
balzami, ki je bilo vse nič-
vredno in brezuspešno, kar pa
danes zelo obžalujem.

Sodnik: Neznanje se po zakonu ne da opravičevati. Zakaj si niste
naročili brošuro s tisoči potrdil od lekarnarja Thierry-ja v Pregradi,
ko se vendar vsakemu pošlje na željo zastonj in poštine prosto?

Zatoženec: Žal, da mi tudi to ni bilo znano.

Sodnik: Pod pogojem, da to napako popravite, ste za sedaj oproščeni
prestopka dolžnosti skrbeti za svoje in za zdravje svojcev. Tudi
morate odslej opustiti vsako naročevanje in uporabljanje vseh
drugih ničvrednih in brezuspešnih nadomestkov in ponarejenih
sredstev in se držati vedno le Thierry-jevega balzama in centi-
folijskega mazila, ki sta edino zanesljivi in presenetljivo učinku-
joči sredstvi. Po pravici se moramo vsi natančno ravnati po za-
konih zdravja in vsako preziranje le-teh, bodisi vsled neznanja
ali zanemarjenja se gotovo ostro kaznuje, naj si že bo z boleznijo
ali pa z oslabljenjem organizma in telesne konstitucije.

Thierry-jev balzam kakor centifolijsko mazilo sta v zanesljivo
pomoč trpečemu človeštvu in v lajšanje bolečin in raznih bolezni
ter vam ni treba še nadalje trpeti, ako imate ti vrhu tega še tako
po ceni sredstvi vedno doma in pri sebi in ji tudi vporabljate.

Thierry-jev balzam je brezprimerno sredstvo zoper kašelj,
katar, bolne prsi, jetiko, vnetje v vratu, hripavost, bron-
chitis, pljučne bolezni, sprevržek jeter, želodčni krč, koliko,
neredno prebavo, posebno zoper influenco itd. in gotovo po-
maga z uspehom.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali pa ena sama velika po-
sebna steklenica s patentovanim zamaškom 5 K poštine prosto.

Thierry-jevo centifolijsko mazilo je
„non plus ultra“ pri vseh še tako starih ranah,
vnetjih, bolnih in otrdelih prsih, perečem ognju,
turih in oteklinah, uljesih, poškodbah, izrastkih,
mehurjih, pri senastih otrocih itd.

Omeči in izvleče iz telesa vsako stvar,
kakor svinec, steklo, iver, pesek itd. brez bo-
lečin; zabrani, ako se pravočasno uporabi, skoro
vedno zastrupljenje krvi, in ni treba hudih
operacij.

Cena 2 lončkov K 3'60 poštine prosto.

Brošuro s tisoči originalnih pisem prejme
vsak na željo zastonj in poštine prosto.

Pošilja le proti predplači ali po povzetju
lekarna A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Dobiva se skoro v vseh večjih lekarnah in me-
diciničnih drogerijah.

Na drobno in debelo.

Najnižje cene.

Ljubljana, Stari trg 4

Priporoča

solnčnike

Ceniki zastonj in franko.

Filijalka:

Prešernove ulice 4

in dežnike

Ceniki zastonj in franko